

בן גוריון הפקיר אותו... האוניברסיטה נמאסה לו... משרד החקלאות שיעמם אותו... לרפ"י בז

למחרת האלחמה: ד"ר בכינוס רפ"י

ובעיקר: כמנצח של סיני, הוא חרת את עצמו על לוח ליבם של העם ושל העולם.

אדם תועה במידבר

ב יום-העצמאות הראשון אחרי מלחמת-סיני, כבר לא עמד ד"ר על במת-ההצדעה. בן גוריון דאג להחליפו בעוד מועד. כמו כל שליט, לא אהב סביבו גנרלים מנצחים. בשביל ד"ר, החלה תקופת-המידבר.

תחילה ניסה להרחיב את כסיס השכלתו, למד קצת משפ"טים באוניברסיטה בירושלים, בצד בתו. הדבר נמאס לו במהרה. ב-1959 נבחר לכנסת, נתמנה לשר-החקלאות. תפקיד זה הוא חסר-תוכן בישראל. בחקלאות שולטת פדרציה של קבוצות-לחץ אדירות.

בקיצ 1963 ירדה המכה האכזרית ביותר. בן גוריון לא רק התפטר סופית מן השלטון — אלא שהפקיר תוך כדי כך את כל אנשיו, באדישות מדהימה.

לפני התפטרותו יכול היה להעביר את משרד-הבטחון לידי ד"ר, כדי להנחיל לו עמדת-מפתח. הוא יכול היה לדאוג לשמרון פרס, ששהה בחו"ל. תחת זאת השאירם, בן לילה, ליד שוקת שבורה.

כעבור זמן-מה התפטר ד"ר ממשרד-החקלאות, מבלי לתת כל נימוק. שגינותיו הפרטיים של בן גוריון — בעניין ועדת השבעה ופרשת-לבון — לא עניינו אותו. הוא התייחס בזלזול מופגן ליוזמת ייסוד רפ"י, הצטרף לרשימתה רק ברגע האחרון, מחוסר ברירה.

בכנסת השישית, בה ביקר אך מעט, ובה כמעט לא נאם, גברה אי-סבלנותו.

דבריו בתו: "כאשר דחפו אותו החיים הי מדיניים לספסל אחורי, באופוזיציה, נהיה שוב רגזן וחסר-שקט. הוא נוצר לפעולה, להיות במרכז העניינים, להורות את הדרך."

כאחד מראשי מפלגת קטנטנה, שזכתה ל-8% מן הקולות, לא היה במרכז, לא יכול היה להורות שום דרך. שום מצא גם לא נראה באופן. עליה קטנה של רפ"י לא היתה משנה. מרוב שיעמום, וכדי להיות שוב במרכז של חדשות, נסע לחיטינאם. כדבריו יעל: "הוא מצא פורקן ביציאה לחיטינאם, למלחמה. וכאשר חזר, החלה שוב לנקר השאלה: מה עכשיו?"

לשאלה זו לא היתה תשובה. היה נדמה כי הגיע לקץ דרכו, כי תקוותו לשלטון אפסה.

מלחמת ישראל-ערב, ששימשה מוטיב מרכזי לחייו, נדמה. העם היה עסוק בענייני כלכלה. ד"ר ניסה לפנות לשטח זה, אך חוסר-מומחיותו בעניינים אלה בלט, כשם שבלט חוסר-התעניינותו האמיתית בהם.

בתקופה של בעיות כלכליות קטנות, לא היה מקום למנהיג בעלי-האריסמה, הלוחם בערבים. במישאל דעת-הקהל, כמה חודשים לפני המלחמה, זכה ל-14% מן הקולות כמועמד לראשות-הממשלה.

חזרה אל המרכז

אז, לפתע פתאום, השתנה הכל. תוך ימים מעטים הגיע העם לעברי פייפחת של משבר עליון.

נפש העם יצאה למנהיג שיוזכרו בדרך החת-התיב. הוא השקוף סביבו, ומכמו ננעץ בכיסוי השחור שעל פניו של מנצח-סיני, הלוחם הגדול. האיש הבודד, חסר-הידידים, הונק לכתע אל מרכז הערצת הממונים. כל מילה שלו היתה סנסציה עולמית. עיני כל אדם בישראל, עיני מאות מיליונים בעולם, הופנו אליו. מנצח-סיני, איש-השנה של תשי"ז, הפך שוב איש-השנה של תשכ"ז.

"היו דרושים 80 אלף חיילים מצריים כדי להפוך אותי לשרי-הבטחון", אמר לעיתונאים.

אלופי הפלמ"ח התפטרו מצה"ל, באופן הפגנתי. בן גוריון ראה בד"ר איש הנאמן גם למפא"י וגם לו אישית, והוא קידם את דרכו בצבא.

למעשה לא היה ד"ר נאמן לבן גוריון יותר מאשר לכל אדם אחר. לא פעם הפך את פקודתו של בן גוריון, כשראה צורך בכך.

הוא עצמו אמר: "שלא כאחרים, כאשר אינני מסכים איתו, אני אומר לו זאת, ולעיתים קרובות אין הוא אוהב לשמוע אותי." אך לעיתים קרובות יותר פשוט התעלם ד"ר מבריו בן גוריון ועשה מה שעלה על רוחו.

הוא הפך אלוף פיקוד הדרום, וראש אג"ם. בתפקיד זה עשה את מעשהו המקורי הראשון: הוא הקים את יחידת 101 הסודית, בפיקודו של אריק שרון, לביצוע פקודות תגמול. באמצעותה הוא ביצע את פעולת קיביה, שהחרידה את העולם, בגלל הריגתם הסיטונית של נשים וילדים.

הוא הפך אלוף פיקוד הדרום, וראש אג"ם. בתפקיד זה עשה את מעשהו המקורי הראשון: הוא הקים את יחידת 101 הסודית, בפיקודו של אריק שרון, לביצוע פקודות תגמול. באמצעותה הוא ביצע את פעולת קיביה, שהחרידה את העולם, בגלל הריגתם הסיטונית של נשים וילדים.

פעולות-התגמול, שהזכירו את השיטה שהפך עיל וינגייט בנסיבות שונות לגמרי, נושאות את חותמו האישי של ד"ר. באמצעותן הוא שינה את ההיסטוריה של המרחב, וגם את דמותו של צה"ל.

למחרת קיביה הגיעה הקאריירה שלו לשיא ראשון. בן גוריון שנשאר במיעוט בממשלה כשדרש לפעול נגד עבד אל-נאצר הצעיר, התפטר והלך לשדה-בוקר. כפעולתו ה-אחרונה, מינה את ד"ר לרמטכ"ל — כמוקד מתחת לכסא. תיהם של ראשי-הממשלה שרת ושרי-הבטחון פינחס לבון. במשך שנה ורבע, עד לשובו של בן גוריון, נהג ד"ר כשליט-יחיד במערכת-הבטחון. הוא רימה בגלוי את לבון ואת שרת, כזו להם בקול רם, מטר להם דיוח חלקי או כוזב, הפר או עיוות את הוראותיהם, וניהל את מדיניות ישראל כ-אחת-עניו. הוא היה משוכנע שהוא חייב להציל את המדינה מאיחלתם ומפחדנותם של שרת ולבון. לבסוף התחנן שרת עצמו בפני בן גוריון לחזור לממשלה ולמשרד-הבטחון — בהכרזו, בחוג פרטי, שרק בן גוריון יכול לרסן את ד"ר ולהציל את המדינה ממנו.

עם שובו של בן גוריון החלה תקופת-הזוהר של המשולש בן גוריון-דיין-פרס, שנפתחה עם ההתקפה הגדולה של עזה בפברואר 1955, ו-שנסתיימה עם הנסיגה מסיני בראשית 1957.

מיבצע-סיני עצמו זכה, לאחר מכן, לביקורת חמורה בחוגים צבאיים מקצועיים. כיום, על רקע מלחמת-ששת-הימים, הוא נראה כמיבצע כושל למדי. אין ספק כי ד"ר רחוק מלהיות מצביא גאוני. כרמטכ"ל, לא היתה לו סבלנות לפרטים, והוא לא התעניין ביותר בצד המקצועי הטהור של מלאכת הצבא.

אולם היתה לו השפעה מכרעת על הצבא מכחינה אחרת — כמנהיג. הוא, יותר מכל אדם אחר, הכניס לצבא את הפולחן של "אחרי!" את המוראל התוקפני את הבטחון העצמי. אלה התכונות שבלטו במיבצע-סיני.

דב-אלוף רבין מצביע ואומין אח ד"ר להתקדם: יום הנצחון בירושלים

(המשך מעמוד 14)

ב-1938 השתתף בעלייה המפורסמת לחניתה, יחד עם יגאל אלון. כעבור שנה נאסר, יחד עם כל משתתפי קורס של ההגנה. ב"כשפט ה-43" הוא נדון לחמש שנות מאסר, אך שוחרר כעבור שנתיים, כדי שיוכל לשרת בפלישה הכריזתית לסוריה. אז, בגיל 26, איבד את עינו — ביום ה'ז ביוני, 26 שנים בדיוק לפני שהגיע צה"ל לתעלת סואץ.

כיבשה שחורה בין האלופים

שעתו הגדולה יכלה לבוא כאשר פרצה המלחמה להקמת המדינה. בראשיתה נהרג אחיו, זוהר, שהסתער בראש מחלקתו על הדרוזים, שתקפו את רמת-יוחנן. ד"ר, מוחתיקי הפלמ"ח, נועד לגדולות.

אולם במלחמת תש"ח כמעט דעך כוכבו. הוא לא הצליח במלחמה, ונחשב לאחד ממפקדי דיה הפחות-מוצלחים.

אלופי תש"ח לא התייחסו אליו כאל אחד משלהם, אולי מפני שהיה איש-מפא"י כמעט יחיד בחבורה שכל ראשיה, מאלון ועד שדה, היו אנשי מפ"ם (המאוחדת, שכללה אז את אחדות-העבודה). אולם גם איש בלתי-מפלגתי כמו יגאל דיין, הרמטכ"ל-בפועל של המלחמה, לא העריך את כשרונותיו. בראשית המלחמה לא ניתן לו תפקיד של ממש. הוא נשלח לשליחויות בלתי-מוגדרות בצפון. מכיוון שבו לפקודות ולנותני-הפקודות, פעל על דעת עצמו. כשלא מילא פקודת התקפה מטוימת, החליט המפקד המקומי — קצין שבא מחו"ל, ושהיה רגיל לצבא זר — להוציאו להורג. רק בקושי שוכנע האיש כי אין הדבר נהוג בהגנה.

בשיא המלחמה נשלח ד"ר לחו"ל, בתפקיד קישומי — לייצג את צה"ל בהלוויות אלוף מרוקם, שנהרג בשגנה.

את נצחוננו הגדול הראשון השיג בכיבוש לוד, בניגוד לכל תוכנית. הוא טעה בדרך, חדר ללוד עם טור משורייני, שיתק כל התנגדות על-ידי כך שפקד לירות בכל הכלים ללא אכזחה באזרחים ובלוחמים כאחד. תוך דחירה ברחוב הראשי. היתה זאת, או, שיטה חדשה.

כתום המלחמה היו טענות רבות נגדו. בפעולה ליד כארטייה, בדרום, לא הגיע גודו (גודו של משוריינים וגימס חמושים, בדומה לשועלי שמשון של חטיבת גבעתי) ליעד, מפני שדין נרדם בדרך. אנשי הפלמ"ח טענו שבאשמ תו לא נכבשו חברון ובית-לחם, ונגרמה "בכיה לזרות".

כאשר הוא נתמנה למפקד ירושלים, היה זה תפקיד דיפלומטי בעיקרו — ניהול המו"עים עם הירדנים, שעיימם רצה בן גוריון להסתדר.

אחד נגד כולם

בזה יכלה להסתיים הקאריירה הצבאית של ד"ר, לילה החליט בן גוריון לטפחה. היה זה בתקופה שרוב